

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عنوان مقاله: تاثیر عدم تهذیب نفس بانوان بر خانواده با تأکید بر نظر امامین انقلاب

گرد آورنده: حدیث امیری

چکیده

بدون تردید زن دارای نقش اساسی در خانواده می باشد زنان با نقش مادری و همسری که در خانواده بر عهده دارند می توانند با در نظر داشتن اصول و ارزش های دینی خانواده را به یک کانون مستحکم تبدیل کنند از آنجایی که یکی از مهمترین ارکان تربیتی معطوف کردن فرزندان به مسائل دینی است اجرای این رکن تربیتی در واقع کانونی مستحکم برای اعضای خانواده ایجاد می کند اما امرای این امر در صورتی تحقق می یابد که خود مادر مقید به این رکن تربیتی باشد یکی از آموزه ها در مسائل دینی رعایت تهذیب نفس است اگر مادر تود مقید به این امر نباشد نمی تواند دیگران را به انجام این امر ترغیب کند وقتی تربیت فرزندان و اعضای خانواده براساس مسائل و آموزه های دینی نباشد نا تنها فضای خانوادا متزلزل می شود بنابراین در چنین فضایی که خالی از تربیت الهی و صحیح است نه تنها فرزندان بلکه مرد خانواده نیز تحت تأثیر اثرات منفی چنین شیوه زندگی قرار می گیرد بنابراین پژوهش حاضر به روش توصیفی تحلیلی در صدد بیان اثر مهم عدم تهذیب و تربیت غیر معنوی و اثرات منفی چنین تربیتی می باشد.

کلید واژه: تهذیب نفس، خانواده، بانوان

مقدمه

کانون خانواده مقدس ترین مکان برای رشد و پرورش انسان ها و مکتب تربیتی برای اداره امور اجتماعی به حساب می آید کسانی که در این آموزشگاه با اصول صحیح انسانی تربیت شوند بدون تردید در اصلاح خود و جامعه می توانند نقش اساسی داشته باشند زن در کانون خانواده وظایفی بر عهده دارد و آن همان رکنیت اساسی خانواده و تربیت فرزندان و هدایت و تقویت شوهر است مسئله مادری همسری و خانه و خانواده بسیار اساسی و حیاتی است. زن به عنوان یک عنصر و عضو مهم در کانون خانواده می تواند بر افعال و رفتار و اعمال فرزندانش و همسرش اثر گذار باشد. البته هم می تواند اثرات منفی داشته باشد هم می تواند اثرات مثبت داشته باشد. اگر مادر بر اساس اصول و ارزش های دینی عمل نکند اگر توصیه های اسلام و قرآن را دربارهی تربیت فرزندان و در ابتدای همه اینها برای تربیت خودش به کار نبرد قطعاً اثرات منفی خواهد گذاشت بر تربیت اعضای خانواده اش. تزکیه و تهذیب نفس در یک معنای عام خلاصه می شود و آن یعنی اطاعت امر مولی و مخالفت با هوای نفس بر اساس نظر امام خمینی تزکیه و تهذیب سرآمد همه مفاهیم اخلاقی است چراکه رشد و تکامل و سعادت انسان را در پی دارد با اینحال و با توجه به اینکه تهذیب و تزکیه در اسلام بسیار توصیه و طبق نظر بزرگان دینی سرآمد مفاهیم اخلاقی است انسان اگر مسیرش را برخلاف این اصول قرار داد قطعاً رستگار نمی شود عدم تهذیب نفس دارای آثار بسیار منفی خواهد بود که هم دنیا و هم آخرت انسان را تباه می کند و آینده جامعه را به خطر می اندازد با اینحال اگر زن به عنوان مادر و همسر در خانواده این امر را اجرایی نکند و در عمل و رفتار فرزندان این امر را نهادینه نکند یعنی شیوه غلطی در تربیت را پیش گرفته است که این امر مومب عاقبت به خیری فرزندان نمی شود این نفس باید مهار شود اگر نشود انسان را به اوج بدبختی می رساند و هلاک می کند عدم تهذیب انسان را به بندگی و خداشناسی نمی رساند انسان را به هدف نهایی خلقت نمی رساند عدم تهذیب ممکن است زندگی زناشویی را

به زندگی نا آرام تبدیل کند چون در چنین زندگی رضای خدا برای زن و مرد مهم نیست بلکه برای رضای مردم زندگی می کنند.

در این زمینه پژوهش هایی با عنوان کتاب تزکیه نفس در اسلام و کتاب جایگاه زن در اسلام و کتاب سیر سلوک و تهذیب نفس از دیدگاه امام خمینی و مقاله نقش زن در سبک زندگی اسلامی که به صورت غیر مستقیم به مسئله تهذیب نفس و به موضوع نقش زن در خانواده و در سبک زندگی مطرح کرده اند اما پژوهش حاضر به نقش زن در خانواده و تاثیر عدم تهذیب نفس و آثار منفی اش می پردازد.

مفهوم شناسی

تهذیب نفس: پاکیزه کردن^۱

پاکیزه کردن و خالص کردن^۲

تهذیب نفس از نظر علمای اخلاق به معنای پیراستن نفس از صفات نا پسند و آراستن به فضائل است.^۳

خانواده کوچکترین واحد اجتماعی که شامل پدر، مادر، و فرزندان^۴

خانواده عبارت است از گروهی از افراد که با یکدیگر از طریق هم خونی، تمایل نسبی، یا مکان زندگی مشترک وابستگی دارند^۵

براساس تعریفی که اسلام از خانواده کرده است می توان گفت که خانواده عبارت است از گروهی متشکل از افراد دارای شخیصت مدنی، حقوقی و معنوی که هسته اولیه آن را ازدواج مشروع زن و مردی تشکیل می دهد و بر این اساس اعضای آن دارای روابط قانونی، اخلاقی و عاطفی می گردند.^۶

^۱ فرهنگ دهخدا

^۲ فرهنگ معین

^۳ ویکی امام خمینی Wiki.khomeini.ir

^۴ فرهنگ فارس عمید صفحه ۴۷۲

^۵ دهخدا <https://vajje.com>

^۶ مقاله نقش زن در تحکیم بنیان خانواده

جایگاه زن در خانواده

خانواده از ابتدای تاریخ تا کنون در میان تمامی جوامع بشری به عنوان اصلی ترین نهاد اجتماعی زیر بنای جوامع و منشا فرهنگ ها، تمدن ها و تاریخ بشر بوده اسلام به عنوان مکتبی انسان ساز بیشترین عنایت را به تکریم، تغذیه و تعالی خانواده دارد و این نهاد مقدس را کانون تربیت و مهد مودت و رحمت دانستند و شقاوت جامعه انسانی را منوط به صلاح و فساد این بنا می داند.^۷ خانواده اولین نهادی است که فرد در آن رشد می کند خانواده تنها نهاد فطری و طبیعی می باشد که شرط پویایی و استدادی آن وجود روابط صحیح و پایدار میان همسران است. زن در خانواده نقش برجسته ای دارد و در سلامت فرد و جامعه نیز مؤثر است. به دلیل جایگاه زن خانواده نیز با فراهم کردن شرایط مناسب در فضای خانواده می تواند اثر گذار باشد.^۸

محیط خانه مهم ترین میدان فعالیت برای زن است محیط خانه برای زن یک میدان جهاد عظیم و پایگاه بزرگ مبارزه است. این زن است که در نخستین مرحله از شکل گیری شخصیت مرد و سعادت یا شقاوت او دخالت دارد یعنی زن است که می تواند با فداکاری ها و از خود گذشتگی مستمر خویش در تقید به وظایف شوهر داری و فرزند پروری انسان هایی سالم و صالح و تحویل جامعه خواهد داد.^۹

نقش زنان در زندگی روز مره بسیار حیاتی است خانواده واحد اصلی جامعه می باشد و زنان در حفظ کانون خانواده نقش کلیدی دارند زن می تواند شوهرش را به انجام کاری خوب و فضائل اخلاقی ترغیب کند و یا می تواند به سمت کار های بد و رزائل اخلاقی ترغیب کند که این امر تاثیر بدی بر جامعه خواهد گذاشت در این زمینه امام خمینی فرمودند: «صلاح و فساد یک جامعه از صلاح و فساد زنان آن جامعه سر چشمه می گیرد» پس اگر زن خانواده فردی صالح و

^۷ کتاب زن، خانواده، جامعه آیت الله قربانعلی دری نجف آبادی

^۸ مقاله جایگاه زن در آرامش خانواده

^۹ سایت <https://howzah.net>

ازدواج امری است مهم و پیوندی که در تمامی طول عمر انسان را همراهی می کند دو همسر اساس خانوادا هستند به همین دلیل نمی توان شالوده‌ی خانواده را با افرادی طالب هوا و هوس و لذت‌های زودگذر هستند بنا نهاد لذا مهمترین معیار های انتخاب همسر که ایمان و تقوا است باید بر اساس این معیار ها انتخاب شود که خیر دنیا و آخرت انسان در آن است. بنابراین بسیار سفارش شده که افراد اهل تقوا و تهذیب نفس انتخاب شود چراکه زن اگر بی دین باشد یا خاسق و اهل گناه باشد بنیان خانواده را متزلزل می کند فرزندان بی بند و بار تربیت می کند و در زندگی مایه آرامش برای همسرش نخواهد بود.^{۳۷}

رسول خدا (ص) می فرماید: «نیکو همسر داری زن جهاد است»، نیکو همسر داری چیزی نیست که به سادگی به دست بیاید اگر زن جهاد اکبر نداشته باشد و تابع هوا و هوس باشد هرگز موفق به انجام امر مهم نمی شود.^{۳۸} با این بیان یعنی جهاد خوب همسر داری کردن در گرو جهاد اکبر است که همان مبارزه با نفس است پس اگر کسی اهل تهذیب نبود موفق به خوب شوهر داری کردن نمی شود.

یکی از ویژگی های افرادی که اهل تهذیب نفس نیستند حب دنیا است که گرفتار حب دنیا هستند دنیا در نزد آن ها بزرگ جلوه کرده است دنیا را وسیله ای برای خوش گذرانی و لذت جویی از راه حرام قرار داده اند چنین افرادی قانع به آنچه دارند نیستند گرفتار حرص و طمع شده اند چشم و هم چشمی و حسادت به داشته های دیگران عادت آن ها شده وضعیت دیگران برایشان اولویت دارد نسبت به رضایت خدا و فقط برای رضای مردم زندگی و کار می کنند که این باعث ذلت و خواری و ترک حیا و فرورفتن در گناه و تباه کردن و سرانجام باعث بدبختی انسان در دنیا و آخرت می گردد و نمی گذارد انسان روح و نفسش را مهذب کند.^{۳۹}

چنانچه زنی که عنصر مهم از یک خانواده است دچار چنین رزائل اخلاقی باشد و روح و نفسش را مهذب نکرده باشد و گرفتار حب دنیا و عواقب دنبال آن شده باشد چنین زنی نه تنها برای همسرش مایه آرامش نیست بلکه باعث ایجاد پریشان حالی اوست و روح و روانش در کنار چنین زنی امنیت ندارد. بنابراین این زن هم می تواند دنیایش را تباه کند و هم باعث انحرافش شود و او را به گناه آلوده کند و آخرتش را هم ویران کند.

^{۳۷} کتاب فاطمه (س) الگوی زندگی صفحه ۵۷

^{۳۸} کتاب فاطمه (س) الگوی زندگی صفحه ۶۵

^{۳۹} پرتال امام خمینی

از جمله اصول اخلاقی مهم در الگوی همسر داری برای زنان اطاعت پذیری از همسر است که در تحکیم رابطه زوجیت مؤثر است به دو بخش تکمیل جنسی، و اجازه برای خارج از منزل اختصاص دارد. با این حال این اطاعت پذیری بر زن واجب است اگر زن اطاعت نکند عواقبی ناگوار به دنبال خواهد داشت. اگر زن از همسرش تمکین جنسی نکند و نیاز او را بر طرف نکند این باعث می شود همسرش در بیرون خانه این نیازش را ارضا کند و به فساد و انحراف کشیده شود. این است آثار عدم تهذیب زن بر زندگی مرد که آن را تباه می کند به فساد می کشد کسی که از امر همسر که واجب است امری که خدا واجب کرده اطاعت نکند در واقع از خدا نافرمانی کرده بی تقوایی کرده است و نه تنها خانواده را از هم می باشند بلکه جامعه را هم به فساد می کشد این است تأثیر زن ناصالح و ناشایت.^{۴۰}

بنابراین مطالب یکی از وظایف همسران حفظ از انحراف است که خداوند در قرآن کریم می فرماید: «هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ» آن ها لباس شمایند و شما لباس آن ها و هردو زینت هم و سبب حفظ یکدیگر. بنابراین این آیه بیانگر این است که دو همسر یکدیگر را از انحراف ها حفظ کنند نه اینکه باعث انحراف یکدیگر به سمت بدی و گناه باشند البته اگر در انتخاب همسر که طبق دستورات اسلام بیان کردیم همسر خود را انتخاب کنند قطعاً مانع از انحراف یکدیگر نخواهند بود.^{۴۱}

^{۴۰} ارجاع به مقاله جایگاه و نقش زن در خانواده

^{۴۱} عوامل تحکیم خانواده در فرهنگ اسلامی

نتیجه گیری

زن به عنوان یک عنصر مهم و سازنده در محیط خانواده نقش مهمی در تربیت اعضای خانواده اش ایفا می کند با توجه به مطالبی که ذکر شد زن می تواند عامل صلاح و یا فساد یک جامعه باشد به این معنا که اگر زنی در فضای خانواده در اجرای نقش هایش بر اساس دیدگاه اسلام و قرآن عمل نکند این امر باعث می شود که فضای خانواده ناسالم باشد اگر این عنصر مهم اهل تهذیب و تقوا نباشد می تواند باعث انحراف اعضای خانواده به مسیر های غیر الهی باشد و در نهایت جانعه را نیز به واسطه آن تربیت غیر صحیح دچار آسیب های گوناگونی کند. فرزندان چون در دامن مادر که اولین کلاس تربیتی آن ها محسوب می شود بزرگ می شوند وابستگی بسیار زیادی به مادر دارند و همه اعمال و رفتار و گفتارش را زیر نظر دارند و تقلید می کنند و در نهایت عمل می کنند اگر رفتار و کردار این مادر غیر مهذبانه باشد برخلاف رضای خداوند باشد فرزندان سالمی از دامن چنین مادری به جامعه وارد نخواهد شد چرا که فرزندان در محیطی که زندگی کرده اند امنیت اخلاقی و روانی نداشته اند زیرا مادر چنین فضایی را برایشان مهیا نکرده است زیرا خود به لحاظ روحی و اخلاقی و معنوی فرد سالمی نبود است. چرا که غیر مهذب خبائت و زشتی های نفس را نتوانسته است تطهیر کند و از بین ببرد و آن ها به همین دلیل به لحاظ روحی و اخلاقی وضعیت مطلوبی ندارند. و اما در نقش همسری نیز زن هم میتواند مردش را به معراج ببرد و هم می تواند به عمق فساد و تباهی بکشانند همسر غیر مهذوب سبب هلاکت و بدبختی شوهرش خواهد شد.

منابع

- ۱- <https://hawzah.net>
- ۲- <https://ensani.ir>
- ۳- <https://imanoor.com>
- ۴- www.khomeini.ir
- ۵- (مقاله نقش زن در تحکیم بنیان خانواده) نویسنده محمد جواد حسن زاده، سال انتشار ۱۴۰۰
- ۶- بانوان و سبک زندگی اسلامی، ایرانی، در منظومه فکری مقام معظم رهبری، نویسندگان: فاطمه قمری - سمیه حاجی اسماعیلی - شهریور ۱۴۰۲
- ۷- بیانات مقام معظم رهبری ۸۴/۵/۵ (بیانات رهبری در مورد نقش مادری و همسری)
- ۸- کتاب تهذیب نفس در اسلام - نویسنده: دکتر سعید نیل فروشان - ناشر فرزندگان دانشگاه - نوبت چاپ ۱۴۰۱
- ۹- کتاب جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره) - نویسنده: امام خمینی (ره) - ناشر: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)
- ۱۰- کتاب خانواده اسلامی یا زیر بنای جامعه اسلامی، مؤلف محمد مهدی احمدی - ناشر: خادم الرضا علیه السلام، سال چاپ ۱۴۰۰
- ۱۱- صحیفه امام جلد ۸ - نویسنده امام خمینی (ره) - ناشر: تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)
- ۱۲- کتاب اندیشه ناب صفحه ۱۲-۳۹ - انتشارات: مؤسسه فرهنگی مطالعاتی الزهرا (س) - آیت الله مظاهری، سال انتشار ۱۳۹۱
- ۱۳- کتاب فاطمه (س) الگوی زندگی - نویسنده: حبیب الله احمدی - ناشر: فاطیما
- ۱۴- کتاب قدرت و شکوه زن در کلام امام و رهبری با مقدمه استاد پرهیزکار - گردآورنده: مؤسسه عصر بیان با مقدمه علیرضا پناهیان
- ۱۵- Wiki-khomeini.ir
- ۱۶- Fa-wikifagh.ir
- ۱۷- جایگاه و نقش زن در آرامش خانواده - نویسنده: پاناپا سمانچو - پژوهش های اسلامی جنیست و خانواده - پاییز و زمستان ۱۳۹۸
- ۱۸- کتاب فصل بذر پاشی صفحه ۷۸ - نویسنده: گزیده از بیانات مقام معظم رهبری - سال انتشار ۱۳۹۵ - ناشر: سیمای خورشید

۱۹- زن - خانواده - جامعه نویسنده: قربانعلی دری نجف آبادی - انتشارات دانشگاه اراک

تاریخ انتشار ۱۳۹۵

۲۰- مقاله نقش زن در سبک زندگی اسلامی: استادیار ساسان باوی - اشرف روشنی سالار -

ملیکه مسیاحی انتشار: زن مسلمان ایرانی در آینه الگوی پیشرفت پنجاه ساله ۱۳۹۸

۲۱- عوامل تحریک خانواده در فرهنگ اسلامی - نشریات دانشگاه علامه طباطبایی -

نویسنده: صالح حسن زاده/ اسفند ۱۳۹۲